

مشکلات اقتصاد ایران و راهکارها

راه و چاه چشم انداز

گونه‌ای تغییر یابند که زیرساخت‌های این تحول عظیم فراهم شوند.

در این رابطه باید به برنامه‌های پنج ساله کشور اشاره کرد که در واقع، گام‌های بستر ساز تحقق اهداف چشم‌اندازند. کشورمان در حالی یکی از این گام‌ها - برنامه چهارم توسعه - را پشت سر گذاشت که شواهد و آمار موجود از عدم تحقق بخش قابل‌اعتنایی از اهداف این برنامه حکایت می‌کنند. باید از هم‌اکنون فکری برای اصلاح این روند و جبران موارد مغفول مانده بکنیم - به ویژه آن که کشورهای منطقه در حال طی کردن مسیر پیشرفت خود هستند و منتظر ما نخواهند ماند. در همین زمینه، برنامه پنجم توسعه که به تازگی از ساختمان بهارستان بیرون آمده، می‌تواند چراغ راه ما باشد. ■

شناخت آسیب‌ها و تهدیدهای سند چشم‌انداز، گام اول دستیابی به اهداف آن است.

سند چشم‌انداز یکی از اساسی‌ترین عوامل زیرساختی اقتصاد ملی است که تبیین درست و صحیح آن موجب شکوفایی اقتصادی و اجتماعی می‌شود. این سند، چارچوبی برای یک تحول سیاسی-اجتماعی است که به کمک آن، مدیران و مسئولین، چالش‌ها و فرصت‌ها را شناسایی کرده و مدیریت می‌کنند و می‌توانند از یک طرح جامع برای توسعه اقتصادی برخوردار شوند که تمامی لایه‌ها و سطوح اقتصادی را در بر می‌گیرد. برای رسیدن به موقعیتی که در این سند به آن اشاره شده است، باید مراحل توسعه یافتگی را پشت سر گذاشت تا بتوان با یک نفوذ اقتصادی و فرهنگی در منطقه به عنوان بستر اصلی، نفوذ سیاسی را در اختیار گرفت. رسیدن به چنین موقعیتی مهمی، ویژگی‌های نامناسب موجود را در اقتصاد کشور برنمی‌تابد. لذا باید شرایط در کشور ما به

در مسیر افق ۲۰ ساله

راهکارها	مشکلات	ویژگی‌های اقتصادی
ایجاد پویایی و انعطاف پذیری در بازارها و اتکا به بازار آزاد	ایستا و غیرقابل انعطاف، همراه با قیمت گذاری دستوری	ساختار بازارها
تعریف رقابت مبتنی بر عوامل ملی، جهانی و منطقه‌ای	ناکارآمد، انحصاری، حمایتی و تحت تأثیر فضای سیاسی	فضا و عرصه رقابت
حرکت به سمت روش‌های صنعتی و خدماتی متکی بر دانایی	سنتی، تجاری و متکی به منابع طبیعی	بافت اقتصادی تولید
سرمایه‌های انسانی و اجتماعی	نفت، مواد خام و سرمایه فیزیکی	منبع ارزش اقتصادی
اصلاح فضای کسب و کار از طریق ارتقای سیستم‌های مؤثر بر آن	محیط کسب و کار نامناسب و عوامل مؤثر بر آن	ویژگی‌های کسب و کار
تولید محصول قابل انعطاف با سلیقه مشتری و تقاضای بازار و با کیفیت و استفاده بهینه از ظرفیت‌های موجود با رویکرد جهانی	تولید کمتر از ظرفیت با کیفیت پایین و جهت گیری بازار داخلی	ویژگی‌های تولید
سرمایه گذاری و جذب سرمایه‌ها، ارتقای فناوری و توجه به روش‌های تولید مدرن	سرمایه فیزیکی پایین، نیروی کار با تخصص پایین، اتکا به نفت و انرژی و مشکلات حوزه انرژی	محرك‌های کلیدی رشد
ارتقای فناوری اطلاعات و ارتباطات و بومی سازی تکنولوژی در کشور	تکنولوژی فرسوده و قدیمی و روش‌ها و دانش فنی سنتی	محرك‌های کلیدی فناوری
نوآوری، ابداع، ارتقای کیفیت و سرعت در مدیریت زنجیره عرضه، حذف انحصارات و خصوصی سازی و منطقی سازی نهاده‌ها	پارانه‌های دولتی که تاکنون پرداخت شده‌اند و قیمت پایین عوامل تولید به اضافه حمایت‌های گسترده دولت از شرکت‌های وابسته به خود و گسترش انحصار	منبع مزیت رقابتی
ایجاد واحدهای تحقیق و توسعه و اجباری شدن آن، ارتباط دانشگاه، صنعت و تولید و ترویج مدیریت نوین	ضعف R&D و ارتباط ناهماهنگ دانش و صنعت، فقر مدیریت به روز در کشور	اهمیت تحقیق و نوآوری
تشریح مساعی و دریافت خدمات از بیرون بنگاه به علاوه تقویت نقش تشکلهای	ضعف ارتباط بنگاه‌ها و وجود تشکلهای بی‌اثر	روابط بنگاهی
اصلاح و ارتقای الگوی مصرف و افزایش قدرت ریسک پذیری مصرف کنندگان در شرایط گوناگون	عادت به اسراف، هیجان پذیری بالا و ریسک پایین در برابر پذیرش شرایط ریسکی اقتصاد و عکس‌العمل‌های غیرمنطقی	مصرف کنندگان
آموزش از مدرسه تا دانشگاه و آموزش مهارت به نیروی کار موجود	پایین بودن مهارت‌های خاص شغلی و فراوانی نیروی کار ساده در کنار پایین بودن زمینه‌های حضور نیروی کار	مهارت‌ها
ترویج کار گروهی، ایجاد روحیه مسئولیت پذیری، ارتقای مدیریت هماهنگ با نیروی کار	اداری و ناهماهنگ، خشک و بی‌تنوع و بدون روش‌های مدیریتی مطلوب	روابط محل کار
فرصت سازی شغلی و ایجاد روحیه خطر پذیری	ایستا و بدون خطر پذیری	ماهیت اشتغال
حمایت از فرصت‌های رشد برابر	تحمیل مقررات با کنترل و نظارت نامناسب و توزیع نادرست رانت	رابطه دولت با صاحبان کسب و کار
انعطاف پذیر، توأم با ایجاد فضای رقابت پذیری	دستوری بودن همراه با کنترل و نظارت نامناسب و در نوسان	ماهیت قوانین و مقررات
ایجاد خلاقیت و کار آفرینی	بروکراتیک بودن فضای مدیریتی و سیستم مدیران	نقش مدیران
تأکید بر ستاده‌ها، اهداف و نتایج و دخالت نیروی کار در تنظیم مقررات سیستمی	تأکید بر داده‌ها و فرآیندها مانند بودجه و کنترل از طریق وضع قوانین و مقررات دست و پا گیر	تأکید سیستمی
حداقل مداخله و حداکثر نقش بازار توأم با هدایت و حداکثر سازی حضور در قلمرو تولید کالاهای عمومی	حداکثر مداخله و حداقل نقش بازار	نقش دولت و میزان مداخله آن
ارتقای کیفی و کمی برای حضور همه جانبه و مؤثر در سطح جهانی	درون گرا و محدود، بدون توجه به بازارهای جهانی	ارتباطات اقتصادی